

Sturm meergenaamd Stierum

Slechts drie personen met deze naam

Theo van Herwijnen *

Op 23 augustus 1800 wordt in de Lutherse kerk van 's-Hertogenbosch Johannes, zoon van Johannes Struijck en Johanna van Baalen gedoopt.¹ De naam van zijn vader blijkt gefingeerd. Reeds in november 1800 sterft Johanna van Baalen, de moeder van Johannes. Korte tijd hierna wordt de kleine Johannes in het gezin van Bosschenaar P.A. van Item opgenomen. Daarna bestelt het Geefhuis (d.w.z. plaatsing als pleegkind) hem gedurende de jaren 1801-1810 bij enkele gezinnen in Sint-Michielsgestel.

In 1828 trouwt Johannes als Jan 'Sturm' in Den Dungen. In 1833 keert hij met vrouw en twee kinderen terug naar zijn geboorteplaats en noemt zich sindsdien Stierum. Bij de huwelijken van zijn twee dochters in 1852 en 1861 blijkt hij als achternaam Sturm meergenaamd Stierum te hebben. In 1880 overlijdt hij in 's-Hertogenbosch als Johannes Stierum. In deze bijdrage leest u over de geschiedenis van deze naamsverandering.

Het begin

'Den 9 november is alhier over het gehele land een hevige storm geweest, die een onnoemelijke schade heeft veroorzaakt, zelfs vele huizen en torens zijn ingestort en genoegzaam geen huis onbeschadigd gebleven en ook menige bomen omvergeslagen en vele masten-bossen geheel bedorven. Voornoemde storm begon namiddag half 2 uren en duurde tot 's avonds half 6 uren'.² De moeder van Johannes Struijck is, zoals hierna zal blijken, het slachtoffer geworden van de zware storm die in november 1800 over ons land raasde.

Johannes Struijck werd in 1800 in de Lutherse kerk gedoopt. Hier een opname van dat gebouw in de Verwersstraat uit 1951. De kerk is in 1956 gesloopt en de Lutherse gemeente nam toen het Waalse kerkgebouw even verderop in gebruik. Het Oranje hotel bestaat ook niet meer. (Foto: Stadsarchief, collectie Het Zuiden)

Ouderloos zijnde, wordt Johannes in het gezin van Bosschenaar P.A. van Item opgenomen. Deze is van mening, dat het stadsbestuur verantwoordelijk is voor het onderhoud van het kind en dient daarom een rekest in. Hij verzoekt het stadsbestuur een regeling te treffen zodat in het onderhoud van Johannes wordt voorzien.³ Het stadsbestuur richt zich daarop tot het Geefhuis en verzoekt de regenten zich over de zaak te buigen.⁴ In de notulen van de vergadering van de regenten van het Geefhuis van 17 december 1800 is daarover o.a. het volgende te lezen:

Er is een verzoekschrift binnengekomen van P.A. van Item,⁵ inwoner van 's-Hertogenbosch die verklaart, dat bij wijlen schipper de Munck was inwonende als dienstmeid of huishoudster zekere Johanna van Baalen, geboren te Gorinchem, alwaar haar ouders woonachtig zijn. Dat zij in de storm van den 9 november jl. verongelukt is, en heeft nagelaten een kind oud ruim vier maanden, blijkens daarbij geannexeerd doopextract. Welk kind bij hem besteld is en waarvan als vader te boek staat Johannis Struijk, die onbekend is en een gefingeerde naam heeft. Zijnde Johanna van Baalen ongehuwd. Haar ouders weigeren dit ouderloos kind te onderhouden ofschoon de moeder, voor zover men kan nagaan, niets heeft nagelaten. Van Item verzoekt het stadsbestuur een regeling te treffen voor onderhoud van het kind.⁶

De regenten zijn in hun vergadering van 24 december 1800 van mening dat zij voor het levensonderhoud van het kind dienen te zorgen.⁷ In hun brief aan het stadsbestuur wordt o.a. het volgende vermeld:

De moeder van het onnozel kindje van vier maanden in het verzoekschrift genoemd, is verongelukt zonder iets tot onderhoud van dat schepseltje na te laten. Het kind is behoeftig en hulpeloos en het Geefhuis ziet het als haar taak om voor het onderhoud van dat kind te zorgen en zij vragen de stadsregering om autorisatie.

Kort hierna krijgen de regenten toestemming van het stadsbestuur om Johannes Struijk te bestellen, dat wil zeggen bij een pleeggezin onder te brengen.⁸

Geen Van Baalen, maar Storm

In het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch worden de rekeningen van het Geefhuis bewaard en in deze registers vinden we over de jaren 1801-1808 de namen van de pleegouders van Johannes Struijk terug. Dat zijn respectievelijk: P.A. van Item (1801), Johannes van Vessem (1801-1802), Francis van Roosmalen en zijn echtgenote Annemie (1802-1806) en tenslotte Jacobus Wouters (1807-1808).⁹ Opmerkelijk is dat Johannes Struijk in deze rekeningen eerst Jonas Storm wordt genoemd (1801) en later Johannes Storm(s) en dat in de rekeningen

Over Genealogie

Stamboomonderzoekers willen niet alleen graag weten, wie hun betovergrootouders waren en of hun verre voorvader mogelijk een misdaad heeft begaan, maar stellen zich ook wel de vraag waar hun achternaam vandaan komt. Mevrouw Jansen wil graag weten aan welke Jan zij haar achternaam te danken heeft (Jansen = Janszoon) en meneer Smits is op zoek naar zijn oudst bekende voorouder, die blijkbaar smid was (Smits = de zoon van de smid). Zo'n onderzoek kan lang duren: de achternamen Jansen en Smits bestaan al eeuwenlang. Reeds honderden jaren vóór de invoering van de burgerlijke stand in 1811 hadden de meeste mensen, zeker in de Zuidelijke Nederlanden, een achternaam. Het is dus niet zo, dat Napoleon de uitvinder is van de achternamen! Wel heeft hij door de invoering van de burgerlijke stand verplicht gesteld voortaan een vaste achternaam te voeren. Meneer Jansen heette dus sinds 1811 Jansen en niet de ene keer Jansen en de andere keer Janssen of Janse en meneer Smits heette voortaan Smits en niet de ene keer Smits en de andere keer Smids of wellicht De Smit. Toch gebeurt het soms, dat een achternaam pas ontstaat ná de invoering van de burgerlijke stand. Een bekend voorbeeld in 's-Hertogenbosch is de achternaam Jacobus meergenaamd Van der Zande, die pas sinds ca. 1850 bestaat. Een ander voorbeeld is de achternaam Sturm meergenaamd Stierum, die door twee in Den Dungen in 1829 en 1830 geboren zusjes werd gevoerd bij hun huwelijken in 's-Hertogenbosch, terwijl ze met de achternaam Sturm waren geboren. Hun ouders trouwden in 1828 in Den Dungen. Hun vader Jan Sturm wist bij zijn huwelijk niet waar hij geboren was en wie zijn ouders waren. Door onderzoek is gebleken, dat deze Jan Sturm in 1800 in 's-Hertogenbosch is gedoopt als Johannes Struijk en dat de achternaam Struijk waarschijnlijk gefingeerd is. Een verslag van dit onderzoek treft u in bijgaand artikel aan.

THvH

steeds wordt vermeld, dat hij gedoopt is als Johannes Struijk! En dat is vreemd te noemen. Als de naam van zijn vader, Struijk, al gefingeerd is, zou je kunnen verwachten, dat hem dan de achternaam van zijn moeder – Van Baalen – zou worden verleend, maar dat is niet gebeurd. De achternaam Storm(s) zal ongetwijfeld gerelateerd zijn aan de storm, waarvan de moeder van Johannes het slachtoffer is geworden.

G.J. Bos, del. & lith.

Uitgave van W. C. VAN HEUSDEN.

Lith. v. Emrik & Binger, Haarlem.

OUDE MANNEN-EN VROUWENHUIS EN PALEIS VAN JUSTITIE.

Johannes Storm in Sint-Michielsgestel

De rekeningen van het Geefhuis vermelden helaas geen woonplaatsen van de gezinnen, waar Johannes Storm(s) in de kost was besteld, maar zoals zal blijken woonde Johannes Storms te Sint-Michielsgestel. De *état de population* (volkstelling) van Sint-Michielsgestel van 1810 vermeldt het gezin van Jacques Wouters en zijn echtgenote Christine van Grinsven. Daarbij staat genoteerd dat *Jean Storm oud 10 jaar, geboren te 's-Hertogenbosch in augustus 1800* bij hen in de kost is. Daarbij wordt opgemerkt dat Johannes 'mis en pension par la maison de charité de Bois-Le-Duc', vrij vertaald: in de kost (is) gedaan door het Geefhuis te 's-Hertogenbosch.¹⁰

Er is dus geen twijfel mogelijk: Johannes Storm is door het Geefhuis in Sint-Michielsgestel in de kost besteld. Waarschijnlijk zat hij al in 1801 in dat dorp, kort nadat hij het gezin van Petrus van Item verliet.¹¹

Het gebouw waarin zich thans de Stadsbibliotheek bevindt, kent een lange geschiedenis. Op de litho (1860) heeft het gebouw de bestemming 'Oude Mannen- en Vrouwenhuis'. Vanaf de Middeleeuwen tot in de negentiende eeuw bevond zich daar de Tafel van de Heilige Geest waar aan armen brood en kleding werd verstrekt. Gemakkelijker in het gehoor lag de benaming 'Geefhuis'. Zo werd deze instelling dan ook de eeuwen door genoemd. Wanneer u in de Stadsbibliotheek komt betreedt u de vroegere binnenplaats van het complex. Deze is nu overdekt.

Op de bovenverdiepingen bevinden zich nog grote zolders waar vroeger rogge werd opgeslagen dat afkomstig was van de pachtboerderijen in de Meierij die in de loop der tijd in bezit raakten van het Geefhuis. In het complex bevond zich ook een grote bakkerij. (Tekening en litho van G.J. Bos, in 'Album van 's-Hertogenbosch')

Naar Den Dungen

In ieder geval tussen 1810 en 1826, maar waarschijnlijk kort na 1819, verhuisde Johannes Storm naar Den Dungen. Bij de volkstelling van 1826 blijkt hij als knecht bij burgemeester Gerardus Godschalk te wonen.¹² Het volkstellingsregister noemt als geboortjaar '1800' en zijn geboorteplaats blijkt 'onbekend'. In 1830 vindt opnieuw een volkstelling plaats. Daaruit valt op te maken dat Johannes Sturm getrouwd is met Maria van der Steen. De geboorteplaats van Johannes is opnieuw niet bekend.¹³ Inderdaad is Johannes getrouwd, in Den Dungen op 17 februari 1828. In de huwelijksakte staat het volgende: *Jan Sturm, jongman, van beroep bouwman, 27 jaar, geboren onbekend, zoon van onbekende ouders, wonende Den Dungen en Maria van der Steen, gedoopt Den Dungen 13 juli 1805.*

Er is een probleem. De bruidegom kan noch een doopakte, noch informatie betreffende zijn ouders en grootouders overleggen. Maar bij een dergelijk geval kan er een akte van bekendheid worden opge maakt door de vrederechter. En zo'n akte is ten

behoefte van Jan Sturm ook opgemaakt. Deze akte berust in de bijlagen bij zijn huwelijksakte.¹⁴ Jan Sturm verklaart in de akte van bekendheid dat hij voornemens is zich in het huwelijk te begeven en dat hij daarvoor een akte van geboorte nodig heeft evenals toestemming van zijn ouders of grootouders, maar dat het voor hem onmogelijk is deze bewijzen te overleggen omdat zijn geboorteplaats hem onbekend is en hij zijn ouders of grootouders nooit heeft gekend. Jan Sturm neemt maar liefst zeven getuigen mee die verklaren dat zij hem van jongsaf aan hebben gekend, zonder dat ooit bekend is geweest wie zijn ouders waren of wat zijn geboorteplaats is, en dat evenmin de dag van zijn geboorte kan worden opgegeven. Bij inschrijving voor de Nationale Militie te Sint-Michielsgestel, waar hij in 1819 heeft geloot als te zijn geboren in 1800, heeft hij dat eveneens verklaard.

Het is bepaald vreemd te noemen, dat de Gestelse pleegouders van Jan zich niet onder de zeven genoemde getuigen bevinden. Francis van Roosmalen en Jacobus Wouters woonden ten tijde van het huwelijk in Sint-Michielsgestel en zij hadden ongetwijfeld meer over Jan Sturm kunnen vertellen, dan de nu door de vrederechter opgeroepen personen.

Bij de viering van het 700-jarig bestaan in 1885 zaten weesmeisjes in hun uniforme kleding bij elkaar. (Foto: Stadsarchief)

Johannes Storm terug naar den Bosch

Hoe ging het verder met Jan Sturm?

De eerste jaren van zijn huwelijk woont hij in Den Dungen, waar twee dochters geboren worden: Joanna (31 januari 1829) en Christina (21 april 1830). In 1833 keert Jan terug in zijn geboorteplaats. Volgens het register van vestiging van 's-Hertogenbosch vestigt Jan 'Stirum' (foutje van de ambtenaar?), 32 jaar, arbeider, komend van Den Dungen, zich op 11 februari 1833 in 's-Hertogenbosch, met vrouw Maria van der Steen, 24 jaar, en kinderen Johanna, 4 jaar en Christina, 3 jaar. In de stad worden nog meer kinderen geboren onder de naam 'Stierum'. Maria van der Steen overlijdt te 's-Hertogenbosch op 23 januari 1877, als echtgenote van Johannes Stierum. Johannes Stierum overlijdt op 4 oktober 1880 in 's-Hertogenbosch, als weduwnaar van Maria van der Steen, oud 81 jaar en 7 maanden. Namen van de ouders zijn bij de aangevers onbekend. De leeftijd van Johannes die in zijn overlijdensakte wordt genoemd is onjuist. Het was de aangevers blijkbaar wél bekend, dat Johannes in 's-Hertogenbosch was geboren!

Sturm meergenaamd Stierum

Met de beide in Den Dungen geboren dochters gebeurt iets vreemds als zij gaan trouwen. Joanna trouwde te 's-Hertogenbosch op 12 juni 1852 als Joanna Sturm meergenaamd Stierum, geboren Den Dungen op 21 januari (lees 31 januari) 1829, dienstmeid, dochter van Jan Sturm, meergenaamd Stierum, molenaarsknecht en van Maria van der Steen (beiden wonende te 's-Hertogenbosch), met Adrianus van den Meerendonck.

Dochter Christina trouwde te 's-Hertogenbosch op 4 mei 1861 als Christina Sturm meergenaamd Stierum, geboren Den Dungen op 21 april 1830, dienstbode, dochter van Jan Sturm, brandersknecht en Maria van der Steen (beiden wonende te 's-Hertogenbosch), met Johannes Janssen, geboren 's-Hertogenbosch op 4 november 1834. Vader en dochter hebben in déze huwelijksakte verschillende achternamen.

Waar de achternaam Sturm meergenaamd Stierum vandaan komt laat zich raden. Beide dochters komend van Den Dungen hebben in hun geboorteakte de achternaam Sturm. Hun vader én hun jongere broers en zusters, die in 's-Hertogenbosch zijn geboren, voerden de achternaam Stierum. Hierdoor is de ambtenaar van de burgerlijke stand in verwarring gebracht en heeft toen zelf een creatieve oplossing voor dit verschil in achternaam verzonnen. Beide dochters voerden sinds hun huwelijk de achternaam Sturm meergenaamd Stierum. Christina

overleed op 21 juni 1907 te 's-Hertogenbosch als Christina Sturm meergenaamd Stierum, weduwe van Johannes Janssen. Joanna overleed op 22 maart 1908 te 's-Hertogenbosch als Joanna Sturm meergenaamd Stierum, weduwe van Adrianus van den Meerendonck.

De zeldzame achternaam Sturm meergenaamd Stierum is dus slechts ooit door drie personen gevoerd, nl. door Johannes Sturm en zijn beide dochters.

* Theo van Herwijnen is archivist te Tilburg en bezoekt regelmatig de studiezaal van het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch

Noten

De genoemde bronnen bevinden zich, tenzij anders vermeld, in het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch.

- 1 DTB 212 's-Hertogenbosch.
- 2 L.D. Lelie en J.B. de Beer, *Uit het dagboek van een Tilburger: cronique in en omtrent Tilburg voorgevallen* (Tilburg 1918). Zie: www.regionaalarchieftilburg.nl
- 3 Oud-Stadsarchief van 's-Hertogenbosch (osa), inv. nr. 902, zonder datum.
- 4 osa, inv. nr. 762, folio 492v, notulen van 10 december 1800.
- 5 Het oorspronkelijke rekest vermeldt, dat P.A. van Item in de Beurzestraat woonde (osa, inv. nr. 902). Hij zal identiek zijn aan de op 11 september 1831 te 's-Hertogenbosch overleden Petrus Antonius van Item, weduwnaar van Elisabeth Koosen en echtgenoot van Dorothea de Leest, oud 76 jaar, gedoopt aldaar 24 februari 1755 en wonende Beurzenstraat wijk F nummer 279.
- 6 Archief van de Tafel van de H. Geest (Geeffhuis) te 's-Hertogenbosch, inv. nr. 744, notulen van 17 december 1800.
- 7 Als noot 6, inv. nr. 744, notulen van 24 december 1800.
- 8 osa, inv. nr. 762, folio 522v, notulen van 24 december 1800 en archief van de Tafel van de H. Geest, inv. nr. 744, notulen van 14 januari 1801.
- 9 De rekeningen van het Geeffhuis over 1801-1808 bevinden zich in het osa van 's-Hertogenbosch onder de inventarisnummers 6579-6586.
- 10 État de population Sint-Michielsgestel 1810, pagina 69, volgnummer 881 (Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch (BHIC)).
- 11 De andere pleegouders woonden daar namelijk hoogst waarschijnlijk eveneens: Johannes Dirk van Vessem, trouwde 1. Sint-Michielsgestel 3 mei 1795 Johanna Jansse Schellekens en 2. aldaar 4 september 1796 Maria Jacobus van der Meijden. Johannes van Vessem overleed op 16 september 1818 te Sint-Michielsgestel. Franciscus Wilhelmus van Roosmalen trouwde op 3 februari 1788 te Sint-Michielsgestel met Anna Maria Johannes van de Ven en overleed aldaar op 29 november 1829 als haar echtgenoot. Jacobus Jasper Wouters trouwde op 6 oktober 1805 te Sint-Michielsgestel met Christina Arnoldus van Grinsven en overleed aldaar op 26 april 1834 als haar echtgenoot.
- 12 Volkstellingsregister van Den Dungen 1826, wijk A blad 119 (BHIC).
- 13 Volkstellingsregister van Den Dungen 1830, bladzijde 24 (BHIC).
- 14 Huwelijksbijlagen Den Dungen 1828, akte 6 (BHIC).